

700 Gjømselfberget

Stjørdalingen i eldre tider trengte ikke budstikke, vardetening eller patenter (opplesning på kirkebakken) o.l. Han levde isolert med sin stamme ved munningen av Stjørdalselva eller noen hundre meter oppover «floden», kanskje nettopp der Værnes Hovedgård ligger nå. Han følte på seg når han var truet. Instinkt og vardøger fortalt jakt og fangstmannen i god tid når noe var på ferde. Da tok han seg rask opp i høyden ved Forbordfjellet hvor han hadde fast utkikkspunkt og ikke langt unna det såkalte «*krigsburet*», underforstått: et sted hvor han gjemte unna såvel «eiendom» som sin familie. Det heter seg i Stjørdalsboka at de såkalte «*krigsbur*» (gjømme plasser) oppstod under sjuårskrigen i siste delen av 1500-tallet. Dette er vel litt for bombastisk. Gjømme plasser har selvsagt eksistert så lenge mennesker har eksistert.

Stjørdalingen tok seg altså opp i høyden når han følte på seg at noe ikke stemte - at noen var i nærheten. - Denne følelsen er latent i oss alle, og utvikler seg proporsjonalt med behovet. I dagens samfunn er dette derfor ofte yrkesrelatert. - Stammehøvdingen på Værnes ankom raskt sitt utkikkspunkt, og helt riktig så han røyken fra et bål langt der borte. Han flyttet straks sin familie opp i «*gjømselfberget*» - som faktisk en avsats på Vikan heter den dag i dag. Herfra bivånet han de nærmeste dager at vandringsmenn tok seg forbi Stjørdal på vei langs kysten eller dro mot øst. Slik levde den første «*bonden*» på Værnes i hundrevis av år. Sky og tilbakeholden, - men etter hvert skulle han se, der han stod på sin vaktpost, at sletta og dalføre kom i sentrum for mang en hendelse.

Det første han så var at andre stammer fant ut at Stjørdalen ikke var så verst et sted å slå seg ned. Han så at stadig flere ryddet seg plass i sørhellingene ned mot elvemunningen. Han så at de fulgte årstidenes skiftninger og villtets vandring. Han så at enkelte forsøkte å dyrke seg en jordlapp. Noen hadde vært i kontakt med andre flere dagsreiser borte, og forundrende så han hvordan nye redskaper ble tatt i bruk, større båter bygdes, flere gikk sammen om fellesløsninger og forvarsmekanismer utvikles mot røvere og nomadefolk. Det var alltid gauker på vandring som ønsket å overta. *Stjørdalingen* så hvordan samhold og integrering av flere stammer styrket dalføre, men også hvordan innvandringen førte med seg pest og smittsomme sykdommer slik at dalføre lå omtrent dødt og stille i årtier - kanskje hundrevis av år. Likevel overlevde noen få, og nye kom til i den evige sirkel.

En dag følte *Stjørdalingen* at noe var på gang, og fra sin utkikkspost så han større skip enn han noen gang hadde sett på vei inn fjorden. Det skulle bli grunnlaget for vekst gjennom utfartstrang. Bonden og fangstmannen på Værnes skulle selv dra ut på tokt, noen ganger for å lære gjennom fellesskap, andre ganger for brutal egenvinning. Værnesmannen hadde blitt

viking. Samtidig så han behovet for å organisere seg og sitt samfunn utover det rent lokale. Bånd ble knyttet med naboer gjennom regelmessige møter, blot og bytte av varer (handel). Men ikke alt uten gnisninger, - trangen til eiendomsretten var stor, tilliten til andre fortsatt liten. En maktkamp utviklet seg blant familieoverhoder, - ikke som et resultat av maktbegjær, men som en ren forsvarsmekanisme. Slik ble lederskapet utviklet, ikke demokratisk gjennom valg, men gjennom nedarvet makt og status ofte ispedd en ikke så liten grad av «fysiske evner og fysisk opprustning». - Værnesmannen var blitt høvding og «småkonge» for sitt rike.